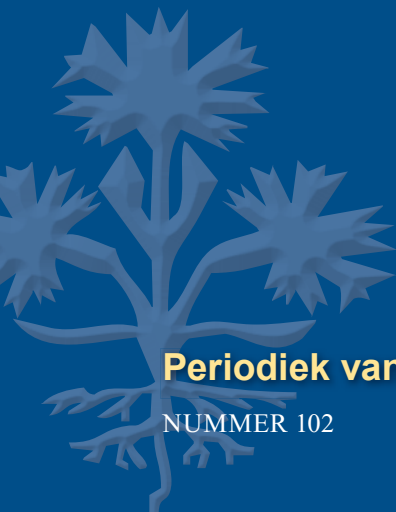

DEELgenoot

Periodiek van de Historische Kring Blaricum

NUMMER 102

ZOMER 2023

Agenda 2023

- Tot zaterdag 2 september
Expositie foto's van bijzondere Blaricumse huizen*
- Dinsdag 22 augustus
HKB aanwezig bij Ontmoetingsmiddag in Het Vitus
- 8, 9 en 10 september
Expositie Joep Vos*
als onderdeel van TEFKA (de nieuwe naam voor de Blaricumse Atelierdagen)
- Zondag 24 september
De Blaricumse dag van het werkpaard
- Woensdag 11 oktober
Lezing over de Erfgooiers* door Frans Ruijter.
Aanvang 14.30 uur
- Vrijdag 10 november
Wijnproefavond*
(19.00 tot 22.00 uur)
- Woensdag 22 november
Filmmiddag*
Aanvang 14.30 uur

*Locatie van deze activiteiten:
Onderkomen HKB, Brinklaan 4A

Actuele informatie vindt u op
www.historischekringblaricum.nl

De tentoonstellingen worden gehouden bij de Historische Kring Blaricum aan de Brinklaan 4A. Ze zijn te bezichtigen woensdags van 14.00-16.00 uur en zaterdags van 14.00-16.00 uur. De toegang is gratis**.

**Voor alle activiteiten van de Kring geldt dat deze gratis zijn voor leden en dat we aan niet-leden een bijdrage vragen van € 3,- (tentoonstellingen uitgezonderd). Om verzekerd te zijn van een plaats bij een lezing en/of dorpswandeling is het noodzakelijk u van tevoren op te geven, bij voorkeur per e-mail: secretaris@hkbblaricum.nl

VOORPAGINA: *De Blaricumse molen gezien vanaf de Schapendrift rond 1920.*

Inhoudsopgave

Van Bestuurszijde.....	2916
In memoriam Wim Visser	2917
HKB Jaarverslag 2022	2818
Financieel verslag HKB 2022	2920
Onderzoek naar het ontstaan van Blaricum	2924
De Sint Bernardusschool	2932
Blaricum anno 1964.....	2937
UIT EIGEN COLLECTIE: Petrus Theodorus Hendricus (Piet) Böhncke.....	2943
Luitzen Egbertus Jan Brouwer.....	2944
Nieuwe aanwinsten	2946
De kunstschilders van de Larense School - 3	2949

Bestuur

<i>Voorzitter:</i>	J.A.M. Vos, Driftlaan 35
<i>Secretaris:</i>	P. Klaver, Tweede Molenweg 16
<i>Penningmeester:</i>	P.M.A. van den Breemer, Schoolstraat 2
<i>Leden:</i>	R.P. Machielse, G.H. Machielse, W. van 't Hull
<i>Ere-lid:</i>	A.J.G. Lindeman
<i>Leden van verdienste:</i>	J. Goes, G.H. Machielse, R.P. Machielse

Redactieadres: Brinklaan 4A, 1261 ER Blaricum
E-mail: redactie@hkblaricum.nl

Vormgeving: Ton Hartong

IBAN: NL76 RABO 0308 4257 07

ISSN 2213-2309

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Voor u ligt DEELgenoot 102. We hebben weer ons best gedaan om er met diverse artikelen een zo gevarieerd mogelijke uitgave van te maken.

Tentoonstellingen

Tot en met zaterdag **2 september** exposeren we **foto's van bijzondere Blaricumse huizen**. Het zijn meer dan 40 afbeeldingen op formaat 50 x 70 cm die aan ons geschonken zijn door Carien Bölger.

Tijdens de **TEFKA** (de nieuwe naam voor de Blaricumse Atelierdagen) op **8, 9 en 10 september** exposeert Joep Vos een dertigtal door hem vervaardigde acryl schilderijen. Daarna blijft zijn werk tot en met zaterdag 30 september te bezichtigen bij de Kring. Het is het voornemen om daarna een tentoonstelling in te richten met schilderijen van Johan Meijer uit de collectie van Carel van Hest.

Wandeling

Op zaterdag 7 oktober is er weer een dorpswandeling onder leiding van Frans Ruijter. U wordt door hem vakkundig en doorspekt met wetenswaardigheden over personen, huizen en straatjes door ons mooie dorp geleid. U kunt zich opgeven via info@hkblaricum.nl of telefonisch 06 23154976.

Fietstocht

Op 4 juni jl. hadden we ons onderkomen opengesteld ter gelegenheid van de fietstocht door Blaricum. 74 bezoekers bezochten de Kring en konden een kijkje nemen bij de expositie van Tineke Bot en Marja van Hest. Tevens werden er filmpjes vertoond van de ontbinding van Stad en Lande van Erfgooiers in 1971.

Erfgooiersbeeldje

Sinds april 2021 zijn er reeds 24 beeldjes verkocht. De actie loopt nog steeds. Voor € 375.-. kunt u zich een fraai bronzen beeldje van 30 cm hoog op een marmeren sokkel aanschaffen.

Het bestuur wenst u veel leesplezier.

In memoriam Wim Visser

1928-2023

Op 28 juni 2023 is Wim Visser, oud-voorzitter en ere-lid van de Historische Kring Blaricum, overleden. Hij is 94 jaar geworden.

Sinds 14 maart 1988 was Wim bestuurslid van de Historische Kring. Na toewijzing door de gemeente Blaricum leidde hij met zijn technische ervaring de bouwcommissie die de oude brandweergarage aan de Brinklaan als het nieuwe onderkomen van de Kring realiseerde. Op 27 februari 1989 nam hij de voorzittershamer over van dhr. Van Keulen.

Gedurende de periode van 12 jaar als voorzitter had Wim een scherp oog voor de zaken die in het belang van de Kring waren. Het aantal leden nam in die jaren sterk toe. Onder zijn leiding werden ook tal van projecten uitgevoerd. Een drietal kronieken, het verzets- en millenniumboek werden eveneens succesvol uitgegeven.

Ook privé was Wim zeer strijdbaar. Hij heeft decennialang geijverd voor erkenning van zijn vader Roelof Visser. Roelof Visser was de eerste Nederlander die vanuit een seinpostgebouwtje op de Meent een radioverbinding met Nederlands Indië tot stand bracht en zich ontwikkelde tot pionier van de Nederlandse omroepetechniek. Wim stoorde zich eraan dat in latere jaren anderen met de eer gingen strijken. Hij heeft getracht dit recht te zetten door een schitterend boek over het leven van zijn vader Roelof te schrijven dat in 2021 uitkwam.

In 2001 droeg Wim de hamer over aan de huidige voorzitter. Nog enige jaren heeft hij de Historische Kring Blaricum met raad en daad bijgestaan. De Kring is hem daarvoor veel dank verschuldigd.

Bovenaan in zijn rouwcirculaire staat:

*Ik heb tevreden geleefd
Ik heb vrede met mijn lot
en ik zal in vrede rusten*

HKB Jaarverslag 2022

Door corona perikelen was het onderkomen van de Kring tot en met 5 februari 2022 gesloten voor bezoekers. Desondanks werd op onregelmatige tijden gewerkt aan ledenadministratie, financiën, archief en beeldbank. Hoogtepunt in 2022 was de viering van het 40-jarig jubileum op 14 mei. Ter gelegenheid van dit feit hadden we voor onze leden een heel mooi cadeau; namelijk het boek *'Vijftig winters over Blaricum'* van de kunstenaar/architect W.G.F. Oversteegen. Gedurende de periode 1908-1958 heeft hij 82 tekeningen gemaakt van Blaricumse huizen en boerderijen en tevens beschreef hij deze objecten. De tekeningen waren beschikbaar gesteld door kleinzoon Hubert Jan Oversteegen. Tegen inlevering van de ansichtkaart met daarop de afbeelding van Johanna en Nico de Gooier, zittende in onze opkamer, konden de leden het boek gratis afhalen. Tot 31 december hadden zo'n 400 leden het boek opgehaald. Het bestuur heeft de ophaaltermijn voor onbepaalde tijd verlengd om nog ongeveer 140 leden gebruik te kunnen laten maken van deze gelegenheid.

Een jaarlijks terugkerend evenement zijn de dorpswandelingen die geleid worden door Frans Ruijter. Op 9 april en 1 oktober waren er in totaal 44 deelnemers.

Er waren in 2022 drie tentoonstellingen. Van 8 januari t/m 21 augustus exposeerden we de 82 tekeningen van W.G.F. Oversteegen. Tijdens de Blaricumse Atelierdagen die gehouden werden op 27 en 28 augustus waren Cees Wijsman en Joep Vos in ons onderkomen te gast. Daarna bleef hun werk te bezichtigen tot 1 oktober. Gedurende de maanden oktober, november en december waren een 33-tal schilderijen uit het depot van de gemeente Blaricum tentoongesteld.

Op 27 april, tijdens koningsdag, was de Kring open van 10.00-17.00 uur. Er waren veel bezoekers en de verkoop van boeken liep heel aardig.

Op 25 juni namen we deel aan het midzomerfeest dat georganiseerd was door de Blaricumse Rotary Centaurea afdeling. In onze kraam in het dorpscentrum waren boeken te koop die we in de loop der jaren hebben uitgegeven. Met de opbrengst steunden we de Stichting Anne-bo.

Tijdens de reünie van de Oranje Vereniging in het Vitusgebouw op dinsdagmiddag 23 augustus vertoonden we oude filmpjes over Blaricum en zijn inwoners. Ook kon men snuffelen in de tentoongestelde boeken met klassenfoto's.

17 September was het gebouw van de Kring stempelpost voor de fietstocht 'Vos en Caaf' die 92 deelnemers kende.

12 Oktober hield Frans Ruijter voor 26 personen de jaarlijks terugkerende lezing over de Erfgooiers.

4 November deden we mee met Allerzielen Alom op de Algemene Begraafplaats. We verzorgden een PowerPoint presentatie over belangrijke burgers die er begraven liggen.

Na twee jaar was er weer een wijnproefavond op 18 november. 180 personen kwamen bij ons een excellent wijntje proeven.

De Kring startte dit jaar op aanwijzing van de heer Hans Brölmann met de verkoop van een nieuwe uitgave van het bronzen Erfgooiersbeeldje. Dit gepateneerde beeldje met een hoogte van 30 cm vond onverwachts gretig aftrek. In totaal verkochten we 22 stuks.

Op 1 januari 2022 had de kring 524 betalende leden en 20 ruilabonnementen. Door opzegging (10), nieuwe leden (53) en overlijden (15) waren er op 31 december 552 betalende leden.

De *DEELgenoot* verscheen zoals gebruikelijk drie keer met een oplage van 700 stuks. Iedere uitgave telde 48 pagina's in full color. De prima opmaak werd wederom verzorgd door Ton Hartong.

De Kring dankt de sponsors AH, Café d'Ouwe Tak, Herman van der Heiden Puinrecycling b.v. en restaurant Rust Wat voor hun financiële bijdrage.

Het bestuur dankt de vrijwilligers voor hun inzet in het afgelopen jaar en hoopt ook in 2023 weer op ieders medewerking.

Financieel verslag HKB 2022

BALANS PER 31 DECEMBER (in euro's)

ACTIVA	2022	2021	PASSIVA	2022	2021
Gebouw	0	0	Eigen vermogen	50.380	50.380
Zonnepanelen	3.955	5.078	Voorziening		
Computers	0	446	onderhoud	12.279	8.879
Inventaris	5.017	5.017	Voorziening		
Historisch materiaal	6.322	6.322	jubiläum 2022	0	854
Voorraad verkoopmat.	0	0	Diverse schulden	1.264	2.137
Contributies 2022/2021	0	15	Vooruitontvangen		
Debiteuren	0	0	2023/2022	172	86
Bank (spaarrekeningen)	42.538	43.548	Verlies/Winst	-708	2.522
Bank (rekening-courant)	5.323	3.999			
Kas	232	433			
	63.387	64.858		63.387	64.858

RESULTATENREKENING (in euro's)

INKOMSTEN	2022	2022	2021	2023
	werkelijk	begroting	werkelijk	begroting
Contributies	8.355	7.950	8.070	8.300
Giften	2.781	2.600	2.862	2.800
Giften (koffiegeld)	60	50	65	100
Ontvangen rente	1	0	1	0
Opbrengst advertenties	750	750	450	1.050
Verhuur ijsbaanbord	0	50	0	50
Opbrengst verkopen	1.523	500	612	500
Opbrengst activiteiten	362	600	760	600
	13.832	12.500	12.820	13.400

Financieel verslag HKB 2022

UITGAVEN	2022 werkelijk	2022 begroting	2021 werkelijk	2023 begroting
Kosten Achter de Deel	4.945	3.500	3.037	4.000
Kosten Vereniging	4.588	3.300	3.046	4.500
Kosten jubileum 2022	-34	5.000	0	0
Drukkosten Deelgenoot	4.423	4.500	3.975	4.800
Portokosten Deelgenoot	11	200	165	100
Kosten werkgroep/projecten	607	100	75	0
	14.540	16.600	10.298	13.400
Verlies / Winst	-708	-4.100	2.522	0

Eigen vermogen 01-01-2022	50.380
Verlies 2022	0
Eigen vermogen 31-12-2022	50.380
Voorziening onderhoud 01-01-2022	8.879
Verplichte toevoeging 2022	900
Extra donatie ivm verwacht onderhoud	2.500
Voorziening onderhoud 31-12-2022	12.279
Voorziening jubileum 2022 01-01-2022	854
Resultaat 2021 Winst	2.522
Drukkosten "Vijftig Winters"	-10.990
Opbrengst sponsors, verkopen idem	7.248
Bijdrage Gemeente 40 jarig jubileum	400
Voorziening jubileum 2022 31-12-2022, overschot tgv resultaat 2022	34

TOELICHTING OP DE JAARREKENING 2022 (in euro's)

BALANS

Gebouw	Het gebouw is geheel afgeschreven.
Zonnepanelen	De panelen worden in 7 jaar afgeschreven.
Computers	Afschrijving in 3 jaar.
Inventaris	Op de inventaris wordt niet meer afgeschreven.
Historisch materiaal	Op dit bezit is niet afgeschreven.
Voorraad verkoopmat.	De voorraad is geheel afgeboekt.

Financieel verslag HKB 2022

Vervolg toelichting op de jaarrekening

Contributies 2022	Ultimo 2022 hebben wij de van 8 leden te ontvangen contributie 2022 als oninbaar afgeboekt. Deze leden zijn vooralsnog niet geroyeerd.
Spaarrekeningen	Betreft direct opeisbare tegoeden bij een tweetal banken.

RESULTATENREKENING INKOMSTEN

Contributies	De contributieopbrengst betreft 557 leden ad € 15,-. Ingaande het boekjaar 2019 bedraagt de contributie € 15,- zoals vastgesteld in de ledenvergadering van 19 maart 2018.	
Giften	Onder dit hoofd zijn geboekt de bijdragen van de leden die meer betalen dan de contributie ad € 15,-.	
Rente	Betreft rente ontvangen op de 2 spaarrekeningen.	
Advertenties	Betreft plaatsingen in de Deelgenoot.	
Verkopen	Onder dit hoofd zijn de opbrengsten verantwoord van onze uitgaven.	
Activiteiten	De specificatie van deze post luidt:	2022 2021
	Rondleidingen	143 642
	Filmavond/lezing	61 118
	Koningsdag	158 0

RESULTATENREKENING UITGAVEN (in euro's)

Kosten achter de deel	2022	2021
<i>Onder dit hoofd zijn o.a. opgenomen de navolgende kosten:</i>		
Onderhoud, brandverzekering, OZB, waterschapslasten	4.308	1.658
Reservering groot onderhoud	900	900
Elektra en water	-104	257
Afschrijving panelen/convectors	1.122	1.122
Vrijval OZB resp.2016 en 2015	-1.281	-900
Kosten vereniging	2022	2021
<i>Onder dit hoofd zijn o.a. opgenomen de navolgende kosten:</i>		
Telefonie/internet	595	1.178
Domeinnaam/ hosting/onderhoud website HKB	411	363

Financieel verslag HKB 2022

Vervolg kosten vereniging	2022	2021
Domeinnaam/ hosting/onderhoud website Beeldbank	266	242
Aansprakelijkheidsverzekering	71	61
Afschrijving voorraad	0	0
Afschrijving PC/printers	446	502
Bankkosten	231	218
Kantoorbehoeften/porti	835	204
Bestuurs- en representatiekosten	1.733	278

Deelgenoot/portokosten

Betreft drukkosten van 3 nummers. Portokosten ad € 11,- betreft de saldering van de betaalde portokosten en van de leden ontvangen vergoeding.

In verband met de gestegen portokosten bedraagt het lidmaatschap voor leden buiten de "BEL"-gemeenten per 1 januari 2021 € 22,50.

Werkgroep/projecten

Betreft kosten dorpslezing, fotoarchief en kosten voorbereiden tentoonstellingen.

Historische Kring Blaricum

Secretariaat/Bezoekadres:
Brinklaan 4/A, 1261 ER Blaricum
E-mail: info@hkbblaricum.nl
www.hkbblaricum.nl

Verslag van de kascommissie over het boekjaar 2022

Blaricum, 6 maart 2023

Hierbij verklaren ondergetekenden dat zij heden de boekhouding van de Historische Kring Blaricum over het jaar 2022 hebben gecontroleerd en goed bevonden.

De balans geeft een juist beeld van het vermogen en de resultatenrekening een getrouw beeld van het behaalde resultaat.

De heer L.G. Raven

De heer H.J. Thiel

Onderzoek naar het ontstaan van Blaricum

*De studie is uitgevoerd in 1988/89 door de werkgroep '1840'
en in 1990 in boekvorm verschenen*

Over de geschiedenis van Blaricum is weinig geschreven. In geschiedwerken over het Gooi en de Erfgooiersorganisatie Stad en Lande van Gooiland wordt Blaricum uiteraard vermeld, maar summier. Verder is een aantal artikelen, bestaande uit enkele pagina's, meestal door amateurhistorici geschreven, verschenen in plaatselijke blaadjes als *De Drost*, *Tussen Hei en Wei*, *Hei & Wei*, *De Spuit* en *Tussen Vecht en Eem*.

Over de R.K. Kerk zijn enkele monografieën geschreven. Pastoor Hilhorst (1861-1875) heeft de geschiedenis van de R.K. Parochie te Blaricum op schrift gesteld. Het oorspronkelijke handschrift is echter verloren gegaan. Van recentere datum zijn *Gedenkboek 300-jarig bestaan van de parochie St. Vitus Blaricum* en *De kerk van Sint Vitus te Blaricum*. Helaas worden in beide publicaties niet of nauwelijks bronnen genoemd.

Archiefonderzoek met de bedoeling de geschiedenis van Blaricum geheel of gedeeltelijk te beschrijven is nooit gedaan. De suggestie van de Culturele Raad een onderzoek in te stellen naar Blaricum rond 1840, is dan ook het eerste onderzoek dat zich alleen op de Blaricumse geschiedenis richt, systematisch aangepakt is en waarbij een poging is gedaan een en ander op wetenschappelijk verantwoorde manier weer te geven.

Ook voor de Historische Kring Blaricum was dit onderzoek in 1988/89 een primeur: de Historische Kring had zich tot dan toe beziggehouden met het vergaren en conserveren van veel zaken die in het verleden het karakter van Blaricum hebben bepaald. Dit beperkte zich tot het verzamelen van voorwerpen als sieraden, kledingstukken, bedrijfsgereedschap, literatuur en het twee keer per jaar uitgeven van een mededelingenblad, waarin korte artikelen over de, meestal recente, geschiedenis van Blaricum, verschenen. Tevens gaf de Kring enkele publicaties uit, Naamlijst van Beeldende Kunstenaars Blaricum 1890-1970, Gids voor een fietsroute in en om De Bijvanck, een Gids voor een wandeltocht door oud-Blaricum en een boek over een christen-anarchistische woongemeenschap die enkele jaren in Blaricum gevestigd is geweest.

Kaart van Gooiland begin 1700.

Naar aanleiding van het verzoek van de Culturele Raad de geschiedenis van Blaricum rond 1840 op schrift te stellen, is toen uit leden van de Historische Kring een werkgroep '1840' samengesteld, die geheel bestond uit belangstellende leken uit zeer uiteenlopende beroepsgroepen*.

Dit onderzoek was uiteraard niet mogelijk geweest zonder de Blaricumse families, die gegevens beschikbaar hebben gesteld en de hulp en de adviezen van de medewerkers van verschillende archieven, met name de medewerkers van het Streekarchief voor het Gooi en de Vechtstreek.

* Deelnemers aan de werkgroep '1840' die het onderzoek naar het ontstaan van Blaricum in 1988/89 hebben uitgevoerd, waren: G. Th. Adema, J.H.J. Anink, C.G. van der Gant-Verkroost, K.M.C. Hoogeboom, L.W.M. de Jong, R.P. Machielse, S.G. Nieuwenhuizen, G.A. Rigter (Baarn), G. Rigter (Hilversum), W. Visser, J.G.M. Vos en W. Vos-de Klerk. Gedeelten van de tekst zijn geschreven door G.Th. Adema, R.P. Machielse, S.G. Nieuwenhuizen, G.A. Rigter en M.W.J.L. Boersen. De coördinatie van het onderzoek en de redactie van het artikel was in handen van M.W.J.L. Boersen.

Methode van onderzoek

Allereerst is een inventarisatie gemaakt van de archieven waarin zich gegevens over Blaricum bevinden. Vervolgens zijn deze archieven door de leden van de werkgroep op het onderwerp Blaricum rond 1840 onderzocht, d.w.z. alles wat met Blaricum en haar bewoners rond 1840 te maken had is genoteerd of gekopieerd.

Een aantal Blaricumse archieven die voor het onderzoek van belang waren, bevindt zich in het Streekarchief voor het Gooi en de Vechtstreek te Hilversum, namelijk het archief van de Gemeente Blaricum en het archief van de Hervormde gemeente Blaricum. Van het archief van de Gemeente Blaricum is een voorlopige inventaris gemaakt, wat het onderzoek vergemakkelijkte .

In het Rijksarchief in Noord-Holland te Haarlem zijn de notariële archieven en de archieven van het Rijksschool toezicht in Noord-Holland 1801-1857 geraadpleegd.

Het archief van de R.K. Parochie Blaricum, dat zich in de R.K. pastorie te Blaricum bevindt, bevat verschillende doop-, trouw- en begrafenisboeken. De gegevens hieruit zijn met behulp van de computer verwerkt.

Archieven van waterschappen waarin zich gegevens over Blaricumsers kunnen bevinden, waren ondergebracht bij het waterschap Vallei en Eem te Bunschoten en het waterschap Drecht en Vecht te Ouderkerk aan de Amstel. In dit laatste archief berustte het archief van de Gooische Zomerkade. Het archief van Vallei en Eem is niet voor onderzoek opengesteld.

Verder is het archief van de Vereniging van Stad en Lande van Gooiland geraadpleegd te Huizen. De heer Kok, destijds werkzaam bij de gemeente Blaricum verschaftte enige kadastrale gegevens.

Een oproep in het plaatselijke blad *Hei en Wei* aan de Blaricumse families of zij schriftelijke of materiële bronnen uit 1840 voor onderzoek wilden afstaan leverde geen respons op. Directe benadering wel: zo kon een aantal boedel inventarissen, koopcontracten, bidprentjes, sieraden en kledingstukken in het onderzoek betrokken worden.

Al in het begin van het onderzoek deed zich een moeilijkheid voor. Bij een poging de gegevens van de inwoners van Blaricum in 1840 op papier te zetten, bleek dat in Blaricum vanaf 1850 een bevolkingsregister bijgehouden werd. Bovendien bleek de volkstelling van 1839 alleen in de publicaties van het Centraal

Bureau van de Statistiek te vinden: de originele telling was vernietigd. Daarom hebben de heren De Jong en Machielse op basis van het bevolkingsregister van 1850, geboorte-, huwelijks- en overlijdensaktes en de doop- en trouwboeken van de R.K. Parochie Blaricum, de bevolking van Blaricum in 1840 gereconstrueerd met behulp van de computer.

Uitgangspunt bij de reconstructie was het bevolkingsregister van 1850. Met behulp van de geboorteregisters en het doopboek van de R.K. Parochie Blaricum werden de geboortedata aangevuld. Vervolgens werden de personen verwijderd die na 1 januari 1840 geboren waren en de personen toegevoegd die tussen 1 januari 1840 en 1 januari 1850 waren overleden. Dat laatste gebeurde uiteraard aan de hand van de overlijdensregisters. Vervolgens werd de burgerlijke staat gecontroleerd aan de hand van het huwelijks- en echtscheidingsregister en de trouwboeken van de R.K. Parochie te Blaricum. Dat betekende dat de personen waarvan het huwelijk is gesloten tussen 1-1-1840 en 1-1-1850 als ongehuwd werden aangemerkt. Tevens werd er gecontroleerd of het weduwschap nog correct was. Vervolgens werden die personen verwijderd die na 1-1-1840 in Blaricum zijn gehuwd maar hier niet geboren waren of waarvan geen bewijs te vinden was dat men hier op 1-1-1840 verbleef. De lijst die na al deze bewerkingen overbleef werd getoetst aan de officiële statistische gegevens van de volkstelling van 1839. Hierna vond een laatste ‘zuivering’ plaats wat voornamelijk bestond uit het plaatsen van de juiste personen in de juiste huizen. Een extra controle vormden de gegevens die door andere leden van de werkgroep waren gevonden in diverse archieven. Door deze aanpak mogen wij aannemen dat onze lijst voor 96% correct is. De onzekere factor van 4% wordt veroorzaakt door het ontbreken van de gegevens over de verhuizing van personen binnen de gemeentegrenzen. De lijst die aldus tot stand kwam kon verder bewerkt worden.

Dit artikel bevat de resultaten van bovenstaande onderzoekingen. Een zo goed mogelijk beeld van Blaricum rond 1840, wat uiteraard zijn beperkingen heeft door het feit dat bronnen in de onderzochte periode schaars zijn en niet alle gegevens bevatten die nodig zijn om een echte reconstructie van het leven in Blaricum rond 1840 te maken. Ook een vergelijkend onderzoek bijvoorbeeld van boedelbeschrijvingen was niet mogelijk vanwege de geringe hoeveelheid bronnen die gevonden zijn. Wel zijn (gedeelten) van bronnen integraal opgenomen.

1. De geschiedenis van Blaricum

Ontstaan, naam en ligging

Hoe oud de plaats Blaricum is, is niet met zekerheid te zeggen. De Gooise dorpen, waaronder Blaricum, zouden volgens de Hilversumse notaris Albertus Perk reeds voor de tiende eeuw hebben bestaan.¹ In de archieven komt Blaricum voor het eerst in 1342/1343 voor. Blaricum wordt als Blarichem geschreven.²

Het wapen van Blaricum is in 1897 bij Koninklijk Besluit aan de gemeente gegeven. Het is een fraai wapen met als beschrijving: In zilver een uitgerukte korenbloemplant met 3 bloemen van lazuur, de stengels en wortels van sinopel (groen).

Volgens professor dr. P. Blok is dit een samenstelling uit de persoonsnaam Bladheri met het achtervoegsel inga en het woord heem wat woonplaats betekent. Bladerichem zou dus de woonplaats of woning van Bladheri zijn. Dit namentype is vroeg middeleeuws: Blaricum zou dus al in de middeleeuwen hebben bestaan.³

In zijn Aardrijkskundig Woordenboek signaleert Van der Aa omstreeks 1840 de volgende benamingen voor Blaricum: Blaricom, Blarikom en Blaerkum. Hij vermeldt tevens dat Blaricum door de landlieden vaak Blaercom of Blaren genoemd wordt.⁴ Het wapen van Blaricum, drie korenbloemen op een zilveren veld, wordt voor het eerst genoemd door Van

Ollefen in De Nederlandsche Stad- en Dorp-Beschrijver, uitgegeven in 1793.⁵ Deze korenbloemen geven de betekenis van de landbouw aan voor de Blaricumse bevolking.

Over de ligging van Blaricum vinden we voor het eerst gegevens bij Isaac Tirion, in de Hedendaagsche Historie of Tegenwoordige Staat van Alle volkeren, deel XVIII uit 1750. “Blaricum is omtrent een en een half uur gaans ten Zuidoosten van Naarden gelegen strekkende de Huizen zig bijna tot aan de Grensscheidinge van Holland en Utrecht uit.”⁶

Bestuur en rechtspraak

Blaricum is wat bestuurlijke en rechterlijke aangelegenheden betreft niet altijd zelfstandig geweest. In de middeleeuwen zijn bestuur, rechtspraak en wetgeving

nog niet gescheiden. Het college van schout en schepenen en hun ambtenaren waren rechters en bestuurders. Blaricum had in de 14e en 15e eeuw geen eigen rechtspraak.⁷ Waarschijnlijk had Blaricum in die tijd wel eigen buurmeesters voor bestuurlijke aangelegenheden.

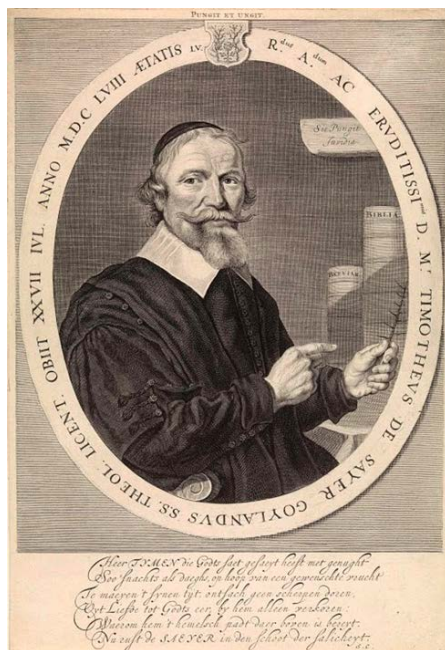
Op het gebied van de rechtspraak is Blaricum eeuwenlang verbonden geweest met Laren. De beide dorpen vormden tot 1795 samen één schoutambt en wezen elk hun leden in de schepenbank (het gerecht) aan. In 1795 scheidde Blaricum zich af. In 1812 zijn Blaricum en Laren weer bijeengevoegd, maar na de Franse tijd, in 1817, werd de scheiding definitief.⁸ In 1840 had Blaricum een eigen gemeentebestuur met een burgemeester afkomstig uit de autochtone bevolking.

Godsdienst

De Blaricummies gingen ter kerke op het Sint-Janskerkhof, dat tussen Hilversum en Laren in lag. Daar werd in de 12e eeuw het eerste kerkje in het Gooi buiten Naarden gebouwd. Eind 14e eeuw heeft Blaricum zich van deze streekparochie afgescheiden en een kerk in Blaricum gesticht. Hoeveel gelovigen Blaricum in die tijd kende is niet bekend.

In de tijd van de Reformatie bleven bijna alle gezinnen het oude geloof trouw. In 1581 werd de katholieke godsdienst verboden en moesten de katholieken hun kerk afstaan aan de protestanten. In 1596 wordt voor het eerst een predikant voor Blaricum genoemd, nl. dominee Droogenbroek. Hij woonde te Hilversum en was ook predikant voor Laren. In 1605 werd ds. Joannes Lucas, woonachtig te Huizen, met de zorg voor Laren en Blaricum belast. Een jaar later werd Blaricum de standplaats voor de predikant. Deze predikant moest tevens Laren verzorgen. Dat was te doen want tot ver in de 19e eeuw is de bevolking van dorpen als Laren en Blaricum voor 90% katholiek gebleven.⁹

De katholieken waren niet geheel en al

Tymen Lubbertszoon de Sayer, priester te Blaricum in 1628.

van geestelijke verzorging ontbloot tijdens en na de Reformatie, want zij werden bezocht door rondtrekkende priesters. In 1628 vestigde zich in Blaricum de priester Tymen Lubbertszoon de Sayer, een uit Blaricum afkomstige priesterzoon. Tot 1653 is hij in Blaricum en het Gooi werkzaam geweest. Hij heeft veel voor de katholieken kunnen doen, mede dankzij het tolerante beleid van P.C. Hooft die, na zijn benoeming tot Drost van Muiden en Baljuw van Gooiland, de regels tegen de katholieken versoepelde. Van het plaatselijk bestuur was ook niet veel tegenwerking te verwachten: van de zeven schepenen waren er slechts twee protestant.¹⁰ Pastoor Hartman, die in 1656 in Blaricum kwam, kreeg zelfs van de Staten toestemming om achter zijn woning een kerkje te bouwen. In de 18e eeuw ontstaat de gewoonte dat de schouten voor geld een oogje dicht knijpen. Blaricum betaalde in 1786 f 37,50 om ongestoord de katholieke godsdienst te kunnen belijden.¹¹

Middelen van bestaan

In de middeleeuwen leefden de Blaricumse inwoners van landbouw en veeteelt op de eng, de Gooise benaming voor dorpsakker. De landbouw werd beoefend op de schrale akkers, de koeien werden op de gemeenschappelijke weiden (de Meent) gedreven en de schapen zochten hun voedsel op de hei.¹² Naast landbouw en veeteelt trokken de Blaricumse bewoners vanaf de 15e eeuw een belangrijk deel van hun inkomsten uit de spinnerij. In de 15e eeuw beleefde de lakennijverheid in Naarden grote bloei. De eerste bewerkingen van de nog ruwe wol, wassen, kaarden, sorteren en spinnen gebeurde in de Gooise dorpen, waaronder Blaricum. In 1514 zeggen de Blaricummers dat “zij hem generen met spinnen, kaernen ende wat bouwerie”.¹³

De textielnijverheid bleef in Blaricum bestaan tot aan het einde van de 19e eeuw. Van Ollefen vermeldt dat er eind 18e eeuw 18 tot 20 weefgetouwen in Blaricum staan om grove stoffen te bereiden. Daarnaast een aantal spinnewielen die materiaal maken om de getouwen aan de gang te houden en katootenen garen te spinnen.¹⁴

Boekweit binden op de akker.

Rond 1500 werd het meest rogge verbouwd op de zandgronden, op de wat betere grond gerst. Het vee - koeien en schapen - leverde mest voor de akkers, maar deze mest was nooit voldoende om van de onvruchtbare zandgronden een grote oogst te halen. Het vee moest voedsel zoeken op de slechtste gronden, na het oogsten, en op de weiden, die voor een deel nog moerassig waren en verder hoog en daardoor droog lagen. Het rundvee was van een mager, zwak ras, dat met moeite de winter doorkwam en waarvan telkens een deel omkwam door ziekten en gebrek aan voedsel. Rond 1500 had Blaricum 93 HA bouwland, in 1750 was het bouwland, door ontginning aanmerkelijk toegenomen nl. 155 HA.¹⁵

Vanaf eind 15e eeuw werd ook boekweit verbouwd. In die tijd is ook de bijenhouderschap in het Gooi opgekomen. In 1503 wordt in de gaderboeken van de koptienden onder Blaricum een bijenhouder vermeld: bye harmen. In de 17e eeuw zijn er voorschriften over het bijenhouden gemaakt. Een gedeelte van de opbrengst werd afgedragen aan de kerk of aan de armen. Gebruikelijk was om een stuiver per korf af te dragen. Blijkens een resolutie van 1703 gaf Blaricum in 1703 de helft aan de kerk en de rest aan de pot armen, dat wil zeggen de algemene of dorpsarmen.¹⁶

Noten

1. L. Hortensius, *De origine et interitu oppidi Nerda liber*. Werken van het Historisch Genootschap 5. Met vertaling en aantekeningen van Prof. Peerlkamp en A. Perk, (Utrecht, 1866) 174,175, geciteerd in: J.G. Koeman, *Uit Blaricums historie*, in: Tussen Vecht en Eem (TVE) 5, nr. 2 (1975) 29,33.
2. Hamaker, *Rekening der Grafelijkheid van Holland en Zeeland onder het Henegouwse huis*, deel 1, 28, geciteerd in: Koeman, 29,33.
3. Mond. med. Prof. Blok, in Koeman, 29,33.
4. A.J. van der Aa, *Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden* (Gorinchem 1845) p. 468.
5. Het dorp Blaricum, p. 1 in: L. van Ollefen en R. Bakker, *De Nederlandsche Stad en Dorps-Beschrijver*, (Amsterdam 1793).
6. I. Tirion, *Hedendaagsche historie of Tegenwoordige Staat van alle Volkeren* deel 8 (Amsterdam 1750).
7. J.M.I. Koster-van Dijk, *Gooilanders voor de Grote Raad 1470 1572*, (Amsterdam 1979), 13.
8. D.Th. Enklaar en A.C.J. de Vrankrijker, *Geschiedenis van Gooiland*, deel II. (Amsterdam 1940), 77; Enklaar en De Vrankrijker, *Geschiedenis van Gooiland*, deel III, 278.
9. A.C.J. de Vrankrijker en H.J. de Koning. *De oude kerk van Blaricum*, in TVE 3 nr. 2 (1985) 53,54.
10. M.W. de Graaf, *Onze Tijd*, in: *De Kerk van Sint Vitus te Blaricum* (Blaricum 1987) 31-34; Enklaar en De Vrankrijker, deel III, 220-225; W.J. Rust, *De Gooische dorpen*, (Amsterdam, 1943) 39.
11. Enklaar en De Vrankrijker, deel III, 233.
12. Ibidem, deel II,9.
13. Ibidem, deel II,20.
14. Het dorp Blaricum, 3 in: Van Ollefen en Bakker.
15. A.C.J. de Vrankrijker, *Naerdincklant*, ('s-Gravenhage, 1947) 100.
16. Ibidem, 76.

Dit artikel wordt vervolgd in DEELgenoot 103

De Sint Bernardusschool

De viering van het 100-jarig bestaan van de Bernardusschool op 12 april 2022 is geruisloos voorbijgegaan aan de Historische Kring Blaricum.

In de documenten die we recentelijk ontvingen van Gerbe van der Woude vonden we een artikel betreffende het historisch overzicht van de Sint Bernardusschool te Blaricum tot 1972. Waarschijnlijk, zeker weten doen we het niet, was het geschreven door Gerard Adema.

Ter inleiding

De overheid was krachtens de bepalingen van de grondwet van voor 1840 verplicht zorg te dragen voor voldoende ‘Openbaar Onderwijs’. Wie bijzonder onderwijs voor zijn kinderen verlangde, moest dit geheel zelf bekostigen, zonder enige vergoeding van de overheid, ook al voldeed het aan de wettelijke eisen. Zie hier in beknopte vorm de weergave van de kernvraag van de schoolstrijd die in 1840 begon.

De katholieke Sint Bernardusschool voor lager onderwijs aan de Kerklaan voor de brand in 1948.

Na tal van wetsherzieningen kwam eindelijk in 1920 de Wet de Visser tot stand. De pacificatie was een feit en de mogelijkheden om 'bijzondere scholen' met gemeentegelden te stichten was geopend.

Historisch overzicht van de Sint Bernardusschool

De Sint Bernardusschool, genoemd naar wijlen pastoor Bernardus Snelting, is opgericht in 1921/22. Het kerkbestuur van de Sint Josefparchie (thans Sint Vitus parochie) had hiertoe een verzoek gericht aan het college van Burgemeester en Wethouders van Blaricum hiervoor de benodigde gelden beschikbaar te stellen. Volgens de wettelijke bepalingen daaromtrent was het noodzakelijk een lijst te overleggen met de namen van de leerlingen, die de school na het gereedkomen zouden bezoeken en ondertekend door de aansprakelijke personen.

Om een lichtvaardig verzoek tot de bouw van een bijzondere school te voorkomen, moest volgens de bepalingen van de wet door de initiatiefnemers voor een periode van 20 jaar een waarborgsom in de gemeentekas worden gestort. Deze waarborgsom mocht behalve uit geld ook uit onroerende goederen bestaan en indien dit niet toereikend was, een aanvullend bedrag in contanten.

Het kerkbestuur, tevens schoolbestuur, stelde hiervoor de ondergrond van het schoolgebouw annex speelplaats tegen taxatieprijs beschikbaar. Voor dit geld en de taxatieprijs betaalde de gemeente jaarlijks een bepaalde rente. De grootte van deze rente werd bepaald door het rentepercentage op de eerste beursdag van het jaar. Indien de school gedurende de periode van 20 jaar aan haar doelstellingen, waarvoor zij was gesticht, had beantwoord, werd de waarborgsom door de gemeente overeenkomstig de wet terugbetaald. Dit was met de Sint Bernardusschool in 1941 inderdaad het geval. Het kerkbestuur kreeg de ondergrond annex speelplaats terugbetaald en daarmee de volle eigendomsrechten van het schoolgebouwcomplex aan de Kerklaan alhier.

De heer Van Gils, onderwijzer aan de Openbare School, werd op 6 oktober 1921 tot hoofd van de school benoemd. De Openbare School maakte in deze periode een ware uittocht van leerlingen mee. Zelfs de cursus voor vervolgonderwijs werd in 1923 naar de Sint Bernardusschool overgebracht. Na pensionering van de heer Van Gils in 1941 nam de heer Van Rooij zijn taak over.

In 1947 vierde het schoolbestuur het 25-jarig bestaan van de school. Bij die gelegenheid ontving het toenmalige hoofd, de heer van Rooij, de pauselijke onderscheiding 'Pro Ecclesia et Pontifice'. Velen waren toen van mening dat

Onderwijzers Sint Bernardusschool omstreeks 1947.

Staan vlnr: Meester Rokebrand, Meester Bijleveld, Meester Pouw, Wim Fennis, Dick van Rijn (gymleaar). Zittend vlnr: Zr. Gregoria, Meester van Rooij, Juf van de Brink, Zr. Coleta.

deze onderscheiding eigenlijk aan het oud-hoofd de heer Van Gils uitgereikt had moeten worden, aangezien deze bijna de gehele 25 jaar dat de school bestond daaraan als hoofd verbonden was geweest.

De schoolbrand

Op de 17e november 1948 brandde de school voor een groot gedeelte af. Of-schoon er groot gebrek ontstond aan bouwmaterialen in de naoorlogse periode, werd de school toch weer vrij spoedig herbouwd. Dankzij een bevriende relatie van wijlen pastoor Jongerius, die vanuit Zweden voor de aanvoer van een gedeelte van het benodigde hout zorgde. Voor de vloeren in de lokalen werd in plaats van hout beton gebruikt. Oorspronkelijk had het schoolbestuur de school tegen brandschade verzekerd bij Sint Donatius, een kerkelijke brandverzekering, tegen een bedrag van f 75.000.-. Enkele dagen voor de brand echter was de zorg voor de verzekering overgedragen aan de gemeente en een aanvullende brandverzekering afgesloten van f 100.000.- bij de maatschappij waarbij de gemeente haar eigendommen had verzekerd. Hiertoe was door B. en W. besloten, aan-

gezien het verzekerde bedrag bij Sint Donatius ad f 75.000.- veel te laag werd geacht. Nog dezelfde dag werd hiervan schriftelijk en telefonisch mededeling gedaan aan de verzekeringsmaatschappij; twee dagen later brandde de school af. Ofschoon van de verzekeringsmaatschappij nog geen schriftelijke mededeling van aanvaarding van de aanvullende verzekering was ontvangen (wel had men zich telefonisch akkoord verklaard), werden de verzekeringsgelden zowel door Sint Donatius als die van de aanvullende verzekering prompt uitbetaald. Hierdoor kon zonder grote financiële schade de school worden herbouwd.

Op 24 maart 1949 vond de aanbesteding plaats onder leiding van architect Van de Brink uit Laren. De inwijding van het uit de as herrezen schoolgebouw, zoals we dat in grote lijnen thans nog kennen, geschiedde door pastoor Bas Jongerius op 14 april 1950.

In latere jaren is onder meer het vak handenarbeid ingevoerd en is hiervoor een goed geoutilleerd les- en oefenlokaal op de bovenverdieping van de school ingericht. Modernisering van het gymnastieklokaal en het interieur van de school met de vervanging van de schoolmeubelen door moderne tafeltjes en stoeltjes kreeg zijn beslag. Het gymnastieklokaal zag ook omstreeks de vijftiger jaren

De Sint Bernardusschool nadat deze op 17 november 1948 bijna geheel door brand was verwoest.

de leerlingen van de Openbare Lagere School de ledematen buigen en strekken evenals de leden van de plaatselijke gymnastiekvereniging. Door de grote toevloed van leerlingen werd de school al spoedig te klein, zodat tot uitbreiding daarvan met een vleugel van vier leslokalen aan de zijde van het Kerkpad werd overgegaan. Twee van deze lokalen zijn in gebruik voor het kleuteronderwijs.

In 1965 overleed de heer Van Rooij. In januari 1966 werd de heer Maas, voordien werkzaam in Arnhem, hoofd van de school. Het interieur van de school werd verder gemoderniseerd en de onderwijsvernieuwing werd onder leiding van de

Interieur van de Sint Bernardusschool.

heer Maas intensief voortgezet, uitgebreid en gestimuleerd. Thans is een oriëntatie centrum in wording, waarin de leerlingen zelf de weg moeten kunnen vinden en zodoende leren zelfstandig te werken en zelf te leren zoeken naar wat hen interesseert.

Voor al deze aangelegenheden verleende de gemeente haar welwillende medewerking, zodat wij thans beschikken over een moderne goed geoutilleerde en in onderwijskringen zeer gunstig bekend staande school.

Onder de invloed van de nieuwe bisschoppelijke richtlijnen, uitgegeven in de zestiger jaren, vond hier ontkoppeling tussen het kerk- en schoolbestuur plaats. Sinds 24 november 1970 vervult het nieuwe schoolbestuur energiek en grondig haar taak.

Tot zover het wel en wee van de Sint Bernardusschool tot april 1972.

OPROEP: Wellicht voelt iemand zich geroepen de geschiedenis van de Sint Bernardusschool van 1972 tot heden uit te pluizen en er een mooi verhaal van te maken. We wachten het met spanning af.

Blaricum anno 1964

Een klein dorp, rijk aan middenstand en herinneringen aan dorpsgenoten

Gerrie Vos is geboren uit een Laarder en een Bussummer (haar moeder was een ‘Zwanikken’ en haar vader een ‘Post’), en ze woonden in Eemnes tot verdriet van de Laarder. In 1964 huwde Gerrie met Driekus Vos en trokken ze in de familieboerderij aan de Burgemeester Heerschopweg nr. 4.

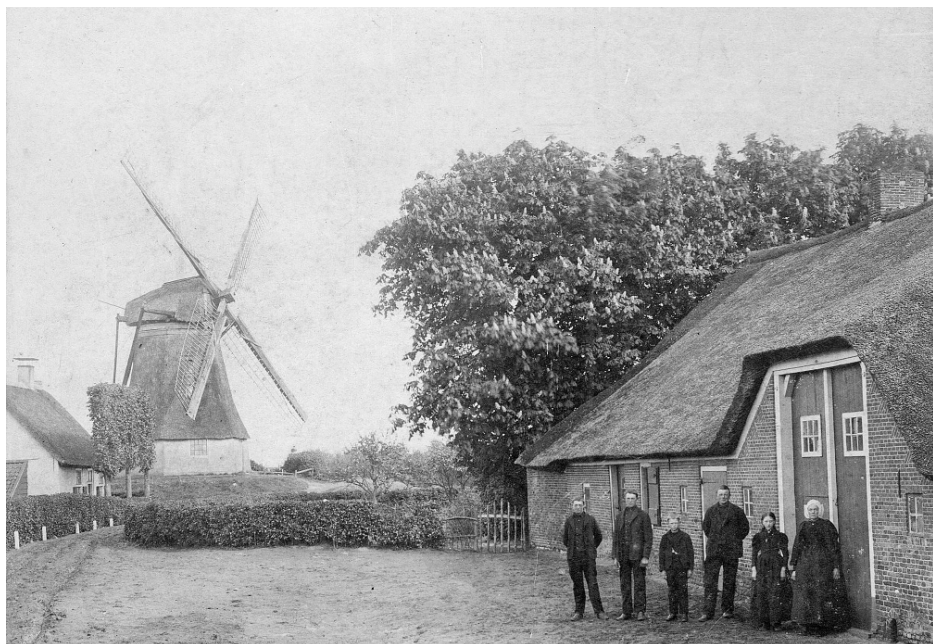
Driekus liet er geen gras over groeien en Gerrie moest prompt in de winkel staan want hij moest voor de boerderijdieren zorgen. Een oud gezegde is: Een vrouwenhand en een paardentand mogen nooit stil staan. Ze hadden tien melkkoeien die op de meent liepen en een paard om de kar te trekken stond in de schuur. Gerrie had in de winkel een probleem: er zaten in die tijd geen prijzen op de koopwaren en het parkietenzaad was lastig te onderscheiden van de andere zaadsoorten. Handig als ze was, deed ze briefjes in de verschillende zakken met de juiste prijzen. Het laatste briefje ging er pas uit in 1966.

*De Meelmuis, Meentweg / hoek Burgemeester Heerschopweg nr. 4.
Tekening Tom Bezemer*

Hoe zat het precies in elkaar met deze winkel?

In 1914 werd vader Lambert Vos samen met zijn broer Jan de Blaricummer molenaar op de windmolen die stond op het stuk grond dat omsloten wordt door de 1e en 2e Molenweg en Schapendrift. De molen was in bezit van Jan Puijk (ook wel Jan van de molen genoemd). De familie Vos woonde in de boerderij aan de 2e Molenweg, destijds nr. 2. De molen bleef tot 1921 in bedrijf. Inmiddels was er een elektrische maalstoel in de boerderij geplaatst en daar werd mee gemalen. De molen werd in 1923 na het overlijden van Jan Puijk verkocht aan de zussen De Virieu Fürstner. Zij wilden de binnenkant van de molen slopen om er een woon-

De molenaarsfamilie Vos aan de Tweede Molenweg.

huis van te maken. Dat lukte uiteindelijk niet en ten einde raad verkochten ze de molen aan de gemeente. Zij dachten de molen weer aan de familie Vos te kunnen verpachten maar Vos zag daar weinig mogelijkheden in. De molen werd toen gesloopt en er kwamen drie nieuwbouwwoningen te staan. Op 7 januari 1929 brandde de boerderij in z'n geheel af en verhuisde het gezin naar de boerderij aan de Burgemeester Heerschopweg. Deze boerderij werd gekocht van schilder Henk ter Weijden. Al snel na de verhuizing werd een elektrisch aangedreven molen zodat er weer gemalen kon worden in het dorp. Het malen liep gaandeweg terug en in 1974 is de steen verwijderd want er werd veel te weinig graan aangeboden door de boeren uit het dorp. De winkel werd uitgebreid in de aangrenzende paardenstal. In 1920 werd de winkel ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Het moet één van de oudste, nog bestaande winkels in Blaricum zijn. Mogelijk de enige die al meer dan 100 jaar in handen is van dezelfde familie.

Middenstand in Blaricum Dorp

Hoe groot was de middenstand in 1964 toen Gerrie in Blaricum kwam wonen? De wijk Bijvanck bestond toen nog niet evenals de wijk Bouwvenen die grenst

aan de Schapendrift. Het dorp telde toen ongeveer zesduizend inwoners. Het dorp was toen rijk aan veel kleinschalige winkels en bedrijfjes.

Op Eikenlaantje nr. 1 woont de familie Rigter. Zijn bijnaam was Piet van Ep Spijker. Het achterdeel van het huis was een timmermanszaak annex aannemers-bedrijf en op het erf stonden twee grote houtdroogschuren. Aan de rechterkant van het laantje was de fietsenherstelplaats en rijwielhandel van Wim Bos. Aan het einde van het laantje liep je recht tegen het sigarenwinkeltje van Betje Verver aan dat gelegen was aan de Langeweg.

Op Meentweg nr. 4 dreef Töpfel sinds 1938 een kapperszaak met aangrenzend een sigarenzaak. Op Meentweg nr. 7 had Stef Raven een bloemenzaak en een eindje verderop, op Meentweg 27 had 'Kleine' Gijs Rokebrand een A&O winkel. Op Meentweg 31 was de kruidenierszaak van Mie Steenbeek. Aangrenzend had Ben Steenbeek zijn aannemersbedrijf gevestigd. Na het overlijden van Mie Steenbeek toverde Ben's vrouw Thea de kruidenierswinkel om tot hobbyshop. Vlak bij de Dorpsstraat, op Meentweg nr. 2, waar thans de visboer zit, was de slagerij van De Veen.

Op de hoek Dorpsstraat nr. 1 had Gerrit Zwart een ijzerzaak en op nr. 3 hebben drie generaties Beek een groentezaak gedreven. Dorpsstraat nr. 5 had Klaas Zegers een zaak in huishoudelijke artikelen. Op nr. 11 zat de groentezaak van Jacob van Hoven. Daar moest je, als je daar aan de slag ging, eerst met de zware bakfiets leren rijden voordat je de groente aan huis mocht afleveren. Piet van den Bergh had een ijzerzaak in de huidige boekhandel en in de huidige ijzerzaak was de boekhandel/kantoor-boekhandel/speelgoed-zaak/sigarenhandel van Jan Vos. Er tegenover, daar waar nu het bronzen schapenbeeld van Tineke Bot staat, stond de kruidenierswinkel (Spar) van Van Lente. Waar thans de delicatessenzaak van LoeKie is, was toen de drogisterij van Lammens. Daarvoor had Wim Bouman daar een fotozaak.

Dorpsstraat, drogisterij Lammens.

Op de Middenweg nr. 1 zat de radio- en tv zaak van Willie Cornelisse, Wilco genaamd. Het Philips uithangbord heeft nog steeds een opvallende plek aan de voorgevel. Egbertus (Bart) Tak had een slagerij op nr. 4 en iets verderop aan de linkerkant zat de smederij van Koot. Ernaast zat Bart van Meerwijk (de wagenmaker), een timmerman die ook in klompen en huishoudelijke artikelen deed en bekend was om de fabricage van houten wielen voor de boerenwagens.

Op het Achterom, waar nu Albert Heijn de logistiek heeft, stond de melkfabriek De Hoop van Piet Kooy. Op de hoek van Huizerweg en Achterom had hij ook nog een winkel in boter, kaas en eieren en de verkoop van ijs. Tussen de twee panden heeft nog een tijdje een viswinkel gezeten. Daar tegenover was een filiaal van de Raiffeisenbank met er achter het wijkgebouwtje.

Naast Bellevue (voorheen café Ruimzicht van Jacob Vos) aan de Naarderweg was het schildersbedrijf en verfwinkel van Koopmans. Er tegenover zat loodgieter/elektricien Visser en aan de andere kant aan het Binnendoor was de apotheek

van Armbrust. Eén huis verder loodgieter- en elektricien Van Zanten (Verin) en daarna de slijterij van Theo Ruigrok. Op Achterom nr. 7 was in de boerderij van Klaas Koppen het restaurant De Graaf van Blaricum gevestigd. De eigenaren waren Pim Jacobs en Willem Duijs.

Binnendoor Slijterij Ruigrok.

Op Huizerweg nr. 9 stond het postkantoor met erachter het politiebureau. Huizerweg nr. 3 en nr. 5 zijn gebouwd onder architectuur van W.G.F Oversteegen. Hijzelf bewoonde nr. 5 en had daar een zaak in serviezen en kantoorbenodigdheden. Tevens was er een kunstzaaltje en een kleine bibliotheek. Later had Huub Oversteegen er een woningstoffeerderij. Cor Oversteegen had op nr. 3 een delicatessenzaak. Aan de overkant was de Citroën garage van Roegiest en daarnaast de banketbakkerij van Wim Frank. Daarnaast was het voormalige wachthuisje van

Huizerweg met garage Roegiest en bakker Frank.

de tram (met als bijnaam de Gooische Moordenaar). Ome Joop van Driel en zijn neef Karel Buijs waren de uitbaters. Jan Vos zat prominent met een grote manufacturenzaak op de hoek. Tegenover het oude gemeentehuis op Torenlaan nr. 1 waar Wim Faber een slijterij had, was de garage en fietsenmakerij van Gerard van Mill. Iets verderop op nr. 6 was de drogisterij van Max Koopmans met daarnaast de bloemenzaak van Harm

Kremer. Hij had gedurende de paastijd in de kleine etalage altijd een plek met kuikentjes ingericht.

Op de Torenlaan richting Laren zat aan de linkerkant de koloniebakkerij van bakker Kots terwijl Harry van Boheemen zijn bakkerszaak had naast Harm Kremer. Even

De sigarenwinkel bij Betje Verver aan de Langeweg. Later overgenomen door Toos Fecken.

voorbij Moeke Spijkstra (hotel Gooilust) aan de Torenlaan, waar zoon Cor de scepter zwaaide, was de kruidenierszaak, later reformhuis, van Verkerk, daarnaast juwelier/horlogerie De Raad, die later verhuisde naar de Schoolstraat. Op de hoek van de vier aaneengeschakelde panden zat damesmodehuis Verkade. De Peugeotgarage van Ruud Keijer sloot de rij. Aan de overkant van de Torenlaan runde familie Rigter een manufacturenwinkeltje. Later werd dit een filiaal van AMRO bank.

Op de hoek van de Schoolstraat en het Binnendoor knipte kapper Smeets de Blaricumse hoofden. Vanuit de Torenlaan komende had je aan de rechterzijde van de Schoolstraat achtereenvolgens de groente- en fruitschuur van Gieskes, slagerij Stut (voorheen Glas), kruidenierszaak de Coöperatie van Frans van Dijk en de schoenenzaak annex schoenmakerij van Herman de Klerk. Vanuit zijn boerderij op de hoek van de Schoolstraat en Middenweg verkocht Dick Smeding bloemen en planten.

Op de hoek van de Middenweg en Raadhuisstraat was de slagerij van Japie Raven (later Coen Huyg) en op Raadhuisstraat 26 bakkerij Post.

Aan de Langeweg hoek Brinklaan was de bakkerij van Hennie Limburg, beroemd om zijn heerlijke speculaas. Tegenover Limburg de groentewinkel van Herman Rigter. De melkzaak van Jan van de Zwaan lag aan de Brinklaan evenals de schoenenzaak van Theo en Rien Roest (RORI genaamd).

Aan de Kerklaan is de oliehandel van Herman Rigter gevestigd. Op de hoek van de Eemnesserweg en de 2e Molenweg huisde in het voormalige café van Jan Vos de groentezaak van de Eemnesser Toon Ruisendaal, de melkzaak van de Nij-meegse Vierdaagse loopster Grad Vos en de slijterij van Miep Vos.

Op de 2e Molenweg 9 had Gerrit Borsen zijn fietsenmakerij. Bovendien verhuurde hij auto's. Bakker Koetsier was gevestigd aan de Molenveenweg. Hij was wat in de volksmond genoemd werd een koude bakker. Hij betrok brood van Paul Kaiser uit Hilversum. Aan de andere kant van het pand, aan de 1e Molenweg was de melkzaak van Moos Eikelhof.

In het begin van de jaren zestig waren er 5 bakkers, 4 slaggers, 6 melkzaken, 5 groentezaken en 6 kruideniers op amper 6.000 inwoners. Wat is er anno 2023 nog van over?

Dit artikel is door de redactie van de Historische Kring geredigeerd. Het oorspronkelijke artikel is geschreven door Hans Mohrman.

Petrus Theodorus Hendricus (Piet) Böhncke

(1873-1949)

In *DEELgenoot* 101 toonden wij in de rubriek 'uit eigen collectie' een schilderij van Maria Kelting. In deze editie is het de beurt aan haar echtgenoot Piet Böhncke. Hij werd geboren op 7 mei 1873 te Amsterdam. Piet was gedurende 32 jaar reptielenverzorger in Artis te Amsterdam. In deze periode leerde hij Maria Kelting kennen, die daar dagelijks aan het werk was als dierenschilderes.

In 1921 huwde het stel en gingen in Blaricum wonen aan de Meentweg nr. 8. Na zijn huwelijk beëindigde hij zijn werkzaamheden in Artis en ging zich toeleg-

gen op de schilder- en beeldhouwkunst.

Hij ging in de leer bij Jaap Kaas, Carel Lodewijk Date en Antoon Derkinderen.

In 1918 werd hij lid van Arti et Amicitiae en in 1921 van de Vereniging van Beeldende Kunstenaars de Onafhankelijken Amsterdam.

Hoek Meentweg en Mosselweg, schilderij door Piet Böhncke.

Het afgebeelde schilderij is gemaakt vanuit de hoek Meentweg en Mosselweg. Aan de linkerzijde is een gedeelte van de kruidenierswinkel van Gijs Rokebrand (Gijs Spin) zichtbaar. Rechts staat de boerderij van Gijs Distelblom en in het midden de boerderij waar later Jan van der Veen een melkzaak dreef. Böhncke overleed op 9 november 1949 te Blaricum.

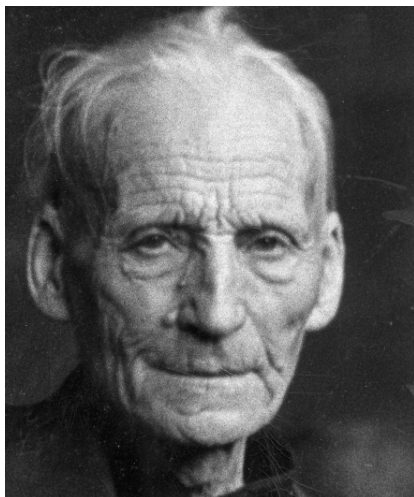
Luitzen Egbertus Jan Brouwer

1881-1966

Om maar meteen met het einde te beginnen: het is in de vroege avond van vrijdag 2 december 1966; “vermoedelijk zonder aandacht aan het verkeer te schenken” volgens de Laarder Courant De Bel, steekt een lange magere man van 85 jaar de Torenlaan over om een Sinterklaaspakketje bij de overburen te brengen. Hij wordt aangereden en overlijdt. Niet alleen voor De Bel is het nieuws, het haalt ook alle landelijke bladen. “Met hem is een groot Nederlander en een mathematicus van grote internationale reputatie heengegaan”, zo valt her en der te lezen. Hij wordt naast zijn echtgenote Lize op de Algemene Begraafplaats bij de Woensberg begraven.

Brouwer was geboren op 27 februari 1881 te Overschie. Zijn jeugd bracht hij door in Hoorn en Haarlem waar hij al op zijn 9e jaar naar de HBS ging.

Het gymnasium deed hij ook nog even om op zijn 16e in Amsterdam wis- en natuurkunde te gaan studeren. In 1904 was hij in het Gooi komen wonen, eerst in het befaamde pension van Luitjes, later in een hut en weer later in het woonhuis ‘De Pimpernel’ aan de Torenlaan op een stuk grond dat hij kreeg of gekocht had van professor Van Rees. De hut die ook op dat stuk grond stond brandde in 1944 af waarbij veel voor hem belangrijke boeken en documenten verloren gingen.

Luitzen Egbertus Jan Brouwer, wiskundige en filosoof. Grondlegger van de intuïtionistische wiskunde en de moderne topologie.

In 1912 werd hij in Amsterdam buitengewoon hoogleraar en een jaar later gewoon hoogleraar met een zeer uitgebreid, internationaal netwerk. Uit die kringen ontving hij menig beroemd wiskundige in zijn Blaricumse onderkomen. Zijn wereldwijde, wetenschappelijke faam dankt Brouwer onder meer aan zijn denken over de grondslagen van de wiskunde en zijn ontwikkeling van een eigen vorm van wiskunde, het intuïtionisme.

Behalve met wiskunde hield Brouwer zich nog met vele andere zeer uiteenlopende zaken bezig, variërend van taalfilosofie (significa; samen met Frederik van Eeden richtte hij de Signifische Kring op en was betrokken bij de stichting van de Internationale School voor Wijsbegeerte in Amersfoort), tot de administratie van de door zijn vrouw Lize de Holl bestierde apotheek in Amsterdam.

Luitzen Egbertus Jan Brouwer is begraven naast zijn echtgenote Lize op de Algemene Begraafplaats bij de Woensberg.

Wiskunde, filosofie, de apotheek... en toch nog tijd genoeg om in Blaricum voor de Lijst der Neutralen en daarna voor de partij Gemeentebelang raadslid en plaatsvervangend wethouder te worden. De tijd die hij dan nog overhield werd gevuld met het voeren van gerechtelijke procedures, onder meer met de gemeente Blaricum over in Brouwers bezit zijnde gronden rond de Matthijshoutweg. Een makkelijk mens was Brouwer niet. Hij maakte weliswaar veel vrienden maar beslist ook vijanden. Tekenend was een conflict met zijn buurman Froger over het recht van overpad over diens van Brouwer gekochte grond. Froger was daar beslist niet blij mee en wilde er van af. Maar Brouwer wilde het servituut handhaven. Dat kon alleen als hij er ook daadwerkelijk gebruik van maakte. Dus eens per jaar, bij voorkeur in gezelschap van een aantal gasten, klom hij over de omheining om enigszins demonstratief over het terrein te lopen. Zo was het weer voor een jaar geregeld. Uiteraard tot ergernis van buurman Froger, die een slagboom en een wachter plaatste om Brouwer de toegang te beletten.

Aan waardering heeft het Brouwer, ondanks zijn soms wat lastige karakter, nooit ontbroken: hij was lid van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen, van de Royal Society of London, had diverse eredoctoraten van buitenlandse universiteiten en was Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

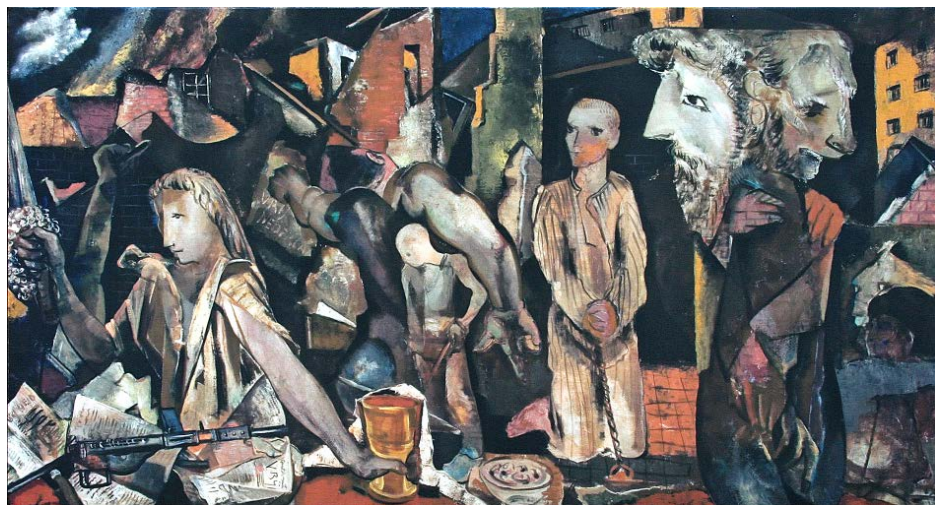
Hoeveel Blaricummies zullen er zijn, naar wie een maankrater is vernoemd en van wie in de Koninklijke Academie voor Wetenschappen aan de Amsterdamse Kloveniersburgwal een borstbeeld staat?

Nieuwe aanwinsten

In de afgelopen maanden zijn er weer een aantal schenkingen binnengekomen waaronder een schilderij van Hendricus Kranenburg, geschonken door zijn zoon Hans Kranenburg.

Een bijzondere aanwinst is de reproductie van een schilderij van Han Hulsbergen geschonken door Gerben van der Woude.

Johannes Evert Hulsbergen werd geboren op 12 mei 1901 te Hengelo en overleed op 87 jarige leeftijd op 24 maart 1989 in Blaricum. Hulsbergen verhuisde in 1927 naar Amsterdam waar hij een opleiding volgde aan de Rijksacademie, als leerling van Johannes Jurres en Hendrik Jan Wolter. Hij ontving in 1930 de Koninklijke subsidie voor Vrije Schilderkunst, wat hem in staat stelde te studeren aan de Accademia di Belle Arti e Liceo Artistico te Florence (1931-1932). Hij keerde daarna weer terug naar Amsterdam. In 1935 ontving hij een accessit (eervolle vermelding, tweede prijs) van f 175,- van het Willink van Collenfonds. In 1939 vestigde hij zich met zijn vrouw aan de Torenlaan in Blaricum. Hulsbergen schilderde, aquarelleerde en tekende onder meer neorealistische portretten, landschappen en figuurvoorstellingen. In de jaren veertig laat zijn werk invloeden zien vanuit het kubisme, vanaf de jaren zestig is het veelal abstract.

Reproductie van een schilderij van Han Hulsbergen.

In 1954 was hij één van de tien kunstenaars die door het ministerie van Onderwijs, Kunst en Wetenschappen werd uitgekozen om een reis naar het buitenland te maken als cultureel ambassadeur. Hij bezocht Athene en raakte daar geïnspireerd door de verhalen uit de Griekse mythologie. In de jaren vijftig experimenteerde Hulsbergen met beton. Hij maakte betonschilderingen, maar ook betonpanelen en reliëfs die binnen de architectuur konden worden toegepast. Hij bedacht een manier om het beton door en door te kleuren en ontwikkelde een procedé waarbij het beton niet hoefde te worden gegoten. Hij kon hierdoor ook plastieken maken. Hulsbergen noemde zijn vinding, een mix van klei en beton, meliora beton.

Vanaf 1965 maakte Hulsbergen ook schilderijen met email. De kunstenaar was aangesloten bij Arti et Amicitiae en Sint Lucas en was lid en voorzitter van de Gooische Schildersvereniging. Hij exposeerde onder meer bij het Centraal Museum, Hamdorff, het Stedelijk Museum Amsterdam en het Goois Museum.

Zijn werk is opgenomen in meerdere museale collecties. In Blaricum zijn *'De Windman'* bij het gemeentehuis aan de Torenlaan en *'Future of the Anatomic'* in de Bijvancksingel van zijn hand.

Bron: wikipedia, de Valk Lexicon

744 – Dhr T. de Klerk

Portemonnee Café D' Ouwe Tak.

744

745 – Dhr. P. Veenboer

Tekening Dorpsstraat, tekening wandelroute uit 1974.

746 – Dhr. G Voorburg

Foto gezusters De Jong, bidprentjes.

747 – Mevr. C. Bölger

Diverse foto's kunstenaars,
3 boeken Bijzonder Blaricum,
diverse beschrijvingen architecten
van Blaricumse huizen.

748

748 – Mevr. I. Wiegers
Politiehelm.

749 – N.N.
Diverse boeken, bidprentjes
en documenten.

750 – Mevr. Van Noppen
2 Ingelijste tekeningen van
W.G.F. Oversteegen.

750

751 – Mevr. A. de Gooijer
Kaashouder, godslamp en
2 houten lepels.

757

751

752 – Dhr. H. Kranenburg
Schilderij Hendricus Kranenburg.

753 – Dhr. J. Roest
Poster Blaricumse Paardendagen 1983.

754 – mevr. B. van Klooster
Diverse ansichten, documenten, foto's.

751

755 – Dhr. G. van der Woude
Diverse ordners met documenten,
reproductie schilderij
Han Hulsbergen.

756 – N.N.
Briefje van Brender a Brandis aan
familie Ploeger, foto Lou Loeber.

757 – N.N.
Flessenopener Garage B.Vos.

752

De kunstschilders van de Larense School - 3

Vervolg op artikel in DEELgenoot 101

door Ronnie Rokebrand

Aan het einde van de 19de eeuw, zo rond 1870, bezocht Jozef Israëls, in gezelschap van zijn schilderende zoon Isaac, het dorpje Laren in het Gooi. Hij was verrast door de schoonheid van het landschap en de authenticiteit van het leven van de bewoners.

Teruggekomen in Den Haag informeerde hij enthousiast zijn vrienden en mede-schilders Anton Mauve en Albert Neuhuys die snel richting het Gooi vertrokken om deze wereld met hun eigen ogen te aanschouwen. Niet veel later volgden andere kunstschilders, waaronder Hein Kever, Willem Steelink Jr., Hendrik Valkenburg, Wally Moes, W.G.F. Jansen, Etha Fles, Willem Knip, Tony Offermans en Arina Hugenholtz.

De nieuw aangekomen kunstschilders waren zo onder de indruk van dit 'achtergebleven' gebied, gelegen tussen de heidevelden en de oever van de Zuiderzee, dat zij hier huizen lieten bouwen om in te wonen. Het personeel vroeg weinig salaris en de bouwkosten waren laag dankzij de stevige zandgronden. In de zandgronden hoefde men geen palen in de grond te heien ten behoeve van een goede fundering voor de huizen en de grond was spotgoedkoop. Hier konden zij er eenvoudig met hun schildersezels op uit trekken. Zij woonden nu in een authentiek en zeer gevarieerd landschap. Aan de ene kant van Laren en het naburige Blaricum, waar ook veel schilders gingen wonen, lagen de bossen, heidevelden en engen; aan de andere kant lagen de weidevelden met koeien, de Zuiderzeekust en de monding van de rivier de Eem. Vandaar dat ook de rivier de Eem bij veel kunstschilders terugkwam als onderwerp in hun composities, onder meer bij de kunstschilder Cornelis Vreedenburgh (1880-1946). Koningin Wilhelmina was één van zijn bewonderaars en had twee schilderijen van hem in haar bezit.

In de dorpen stonden met riet gekapte boerderijen met bewoners die al eeuwenlang op dezelfde manier leefden en weinig contacten hadden met de omringende wereld. Het riet voor de daken kon men gratis snijden op de oevers van de Zuiderzee. In die dagen legden de bemiddelde inwoners van Blaricum en Laren op hun daken gebakken en duurzame dakpannen, terwijl de arme inwoners hun daken met riet bedekten.

De boereninterieurs in Blaricum en Laren

De bekendste schilder van boereninterieurs was **Albert Neuhuys**. Zijn binnenhuisschilderijen van vooral boerderijen hangen in musea in binnen- en buitenland. Zijn onderwerpkeuze werd nagevolgd door een groot aantal kunstschilders die in zijn voetstappen traden en ook boereninterieurs begonnen te schilderen, waaronder **Bernard de Hoog** (1867-1943), **Bernard Pothast** (1882-1966), **Hein Kever** (1854-1922), **Hendrik Valkenburg** (1826-1896), **Emanuel van Beever** (1876-1912) en **Henk de Court Onderwater** (1877-1905). Deze schilders beperkten zich niet tot alleen boereninterieurs, maar zij schilderden ook portretten en figuren.

Opmerkelijk in hun composities van boereninterieurs was dat zij vooral gezond uitzijende boerinnen en spinsters schilderden met blozende wangen. De wer-

kelijkheid was anders. De boerenbevolking van Blaricum en Laren had het aan het einde van de 19de eeuw financieel niet gemakkelijk. Een aantal kunstschilders vond de armoedige boerenhoeven dan ook niet aantrekkelijk om in te werken en zij bouwden in hun ateliers de boereninterieurs na. De boerenfamilies werden vervolgens gevraagd om in hun ateliers model te staan, soms tegen een kleine vergoeding.

Een vrouw die wel oog had voor de noden van de lokale bevolking was de kunstschilderes **Wally Moes** (1856-1918), een bijzondere vrouw. Zij was één van de weinige kunstenaars die aandacht had voor de armoedige omstandigheden waarin de oorspronkelijke bewoners van Laren en Blaricum leefden. Wally Moes werd bekend om haar Larense taferelen

Afbeelding: Het schilderij 'Larense boer en boerin', van de schilderes Wally Moes die in Laren woonde. Zij was één van de weinige kunstenaars die oog had voor de armoedige omstandigheden waarin de boeren en landarbeiders in Laren en Blaricum leefden. De boer en boerin op de afbeelding zijn in hun beste zondagse kleding afgebeeld, maar in hun ogen lees je hun zware bestaan.

Locatie: Dit olieverfschilderij maakt deel uit van een privéverzameling.

en de vele bloemstillevens die zij schilderde. De stillevens verkocht zij vooral om commerciële redenen, want deze kunstwerken lagen voor het uitbreken van de 1ste wereldoorlog goed in de markt. De boereninterieurs met haar bewoners en bewoonsters behoren echter tot haar beste werk. De straat in Laren waar zij woonde is naar haar vernoemd.

Afbeelding: Een familiemaaltijd, van de kunstschilder Evert Pieters. Het is een goed voorbeeld van een boereninterieur met een boerin, kinderen en een wieg. Dit onderwerp kwam regelmatig terug in de composities van de kunstschilders van de Larense School. De kunstschilders kwamen naar Laren en Blaricum voor de fraaie natuur, maar zeker ook omdat ze hier, in deze uithoek van het Gooi, nog het 'vervlogen leven' konden waarnemen en schilderen. Dit kunstwerk werd door Pieters geschilderd in de periode tussen 1890 en 1899.

Locatie: Dit schilderij van Evert Pieters hangt in het Art Institute of Chicago. Het is een van de oudste musea in de Verenigde Staten.

Jaap Dooijewaard (1876-1969) woonde samen met zijn jongere broer Willem in de boerderij de '7 Linden' in Blaricum, aan de weg die wij nu de Gebroeders Dooijewaardweg noemen. Hij schilderde veel boereninterieurs. Jaap creëerde ook graag winterse landschappen, zowel in Blaricum als in Noorwegen waar hij vaak met zijn vriend William Singer naartoe reisde. Naast al deze boereninterieurs en landschappen zijn er ook genreschilderijen, figuren, portretten, stillevens en stadsgezichten van zijn kunstenaarshand bekend. Niet ver van de Dooijewaards vandaan woonde de kunstschilder **Evert Pieters** (1856-1932) in de Blaricumse atelierwoning 'De Witte Olifant', gelegen op de hoek Achterom, Mosselweg en Bergweg. Deze atelierwoning is gesierd met een prachtige klokgevel. Pieters schilderde op indringende wijze de Gooise boereninterieurs, maar ook zijn eigen tuin in Blaricum. Verder vervaardigde hij schilderijen met schelpenvissers.

Afbeelding: Zaterdag, een schilderij van Evert Pieters, uit de periode 1911-1914. Dit schilderij had zijn eigen tuin in Blaricum als onderwerp. Het huis droeg de naam 'Aze ick kan', dat tegenwoordig bekend staat als 'de Witte Olifant'. De sierlijke klokgevel is op dit schilderij duidelijk te zien. Opmerkelijk in dit kunstwerk is het gebruik van de heldere kleuren die doet denken aan de stijl van het post-impressionisme.

Locatie: Dit schilderij werd aangekocht door Anna en William Singer. Het hangt in het Singer Museum in Laren.

Gijsbertus Jan Sijthoff (1867-1948) schilderde, tekende en aquarelleerde eveneens interieurs van boerderijen. Dat was geen wonder, want hij had les gehad van **Bernard Blommers** (1845-1914), een bekende kunstschilder uit de Haagse School die veel interieurstukken schilderde.

Gijsbertus Jan Sijthoff legde de eenvoud van het dagelijkse leven in het Gooi op zijn doeken vast. Hij schilderde tevens landschappen en stadsgezichten.

Afbeelding: Een boerin in het interieur van een boerderij van de kunstschilder Gijsbertus Jan Sijthoff. Het interieur met de borden op de schoorsteenmantel en de koffiemolen op de kast zijn kenmerkend voor een boerenwoning. Het schilderij werd met een losse toets vervaardigd, waardoor het een bijzondere, eigen sfeer kreeg.

Locatie: Dit schilderij van G.J. Sijthoff, zoals hij zijn schilderijen ondertekende, is in het bezit van een privéverzamelaar.

Gooise figuren en portretten

André Broedelet (1872-1936) en Franz Deutmann (1867-1915) schilderden vooral portretten en figuren, vaak van gezinsleden van de Gooise erfgooiersfamilies.

Ook **Willem van Nieuwenhoven** (1879-1973) vervaardigde veel portretten van de lokale boerenbevolking. Opmerkelijk veel geportretteerden op zijn schilderijen genoten van het roken van een pijp. Hij schilderde verder onder meer

Afbeelding: Portret van een boerenvrouw met een kan water. Een portret van de hand van de kunstschilder Willem van Nieuwenhoven.

Locatie: Dit schilderij is in het bezit van een privéverzamelaar.

intellectuelen, vissers en violenbouwers. Bijzonder zijn de tot in het kleinste detail geschilderde miniatuurportretten die hij op een ondergrond van ivoor schilderde. Deze schilderijtjes op ivoor waren commercieel gezien een groot succes. Vandaar dat zijn in Laren geboren zoon Wim, die men **Junior van Nieuwenhoven** (1913-1989) noemde, zijn voorbeeld volgde. Junior was bevriend met **Henri Dievenbach** (1872-1946) die eveneens portretten en figuren schilderde, waaronder naaisters en klompenmakers.

Willem Dooijewaard (1892-1980), een 16 jaar jongere broer van Jaap, was een vreemde eend in de bijt in het kunstwereldje in Blaricum. Als kind droomde hij van verre landen en vreemde volkeren. Toen hij eenmaal oud genoeg was trok hij over de wereld, van Zuid-Frankrijk en Marokko tot aan Java en Sumatra. Samen met zijn vriend, avonturier en kunstschilder **Roland Strasser** (1895-1974), die hij in 1920 op Bali ontmoette, reisde hij door China, Tibet en Binnen-Mongolië. Dat moet een heel avontuur geweest zijn in de twintiger en dertiger jaren van de vorige eeuw. Zijn figuren en portretten variëren van naakte haremmeisjes en Japanse geisha's tot aan ingetogen afbeeldingen van ballerina's in Nice en Sumatraanse schoonheden. Veel kunsthistorici rekenen hem tot de oriëntalist.

Afbeelding: De twee meisjes, een litho met figuren uit 1920 van de Nederlandse kunstenaar Willem Dooijewaard. Het betreft hier een litho met twee meisjes, waarvan er één de luizen uit het haar van de ander haalt. De litho is gemaakt in Sumatra waar Willem Dooijewaard in die tijd werkte.

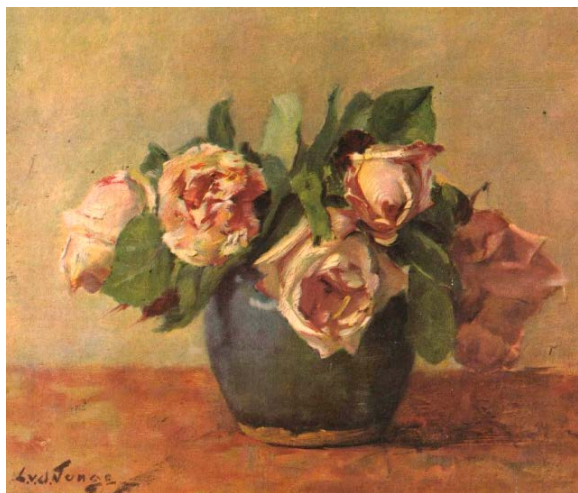
Locatie: Deze litho maakt deel uit van de collectie van de Gooise Galerie.

Toch wil ik Willem Dooijewaard hier graag vermelden, omdat hij als schilder van bijzondere figuren en portretten een opmerkelijke plaats innam in de Blaricumse kunstenaarswereld.

Stillevens

Lammert Levie van der Tonge (1871-1937) was een joodse kunstschilder die in eerste instantie vooral Gooise boereninterieurs, landschappen en portretten schilderde. Later begon hij bloemstillevens te schilderen, vaak in pastelachtige kleuren.

Hij was niet de enige die hier succesvol in was. **Salomon Garf** (1879-1943) werd eveneens bekend om zijn stillevens, alhoewel ook hij portretten en Gooise boereninterieurs schilderde.

Afbeelding: Rozen in een pot, een impressionistische schildering van een bloemstilleven van de kunstschilder Lammert van der Tonge.

Locatie: Dit schilderij van Lammert Levie van der Tonge is in particulier bezit.

Er waren in Blaricum en Laren geen kunstschilders die zich volledig op stillevens toelegden. Dat was alleszins begrijpelijk, met een gevarieerd aanbod aan schilderstukken had een kunstschilder meer kans om zijn brood te verdienen. Dat gold zeker voor **Derk Meeles** (1872-1958) en **Manus (Emanuel) van der Ven** (1866-1944), die naast hun bloemstillevens ook andere onderwerpen voor hun composities kozen.

Dirk Meeles schilderde ook genreschilderijen en landschappen, terwijl Manus van der Ven landschappen, stadsgezichten, figuren en portretten aan zijn oeuvre toevoegde.

De steden en rivieren rondom het Gooi

Frans Langeveld (1877-1939) woonde in Laren. We kennen hem van zijn bijzondere stadsgezichten die ook in het Singer Museum in Laren hangen. Zijn stadsgezichten hebben een geheel eigen karakter. In bijna al zijn composities nemen krachtige trekpaarden een vooraanstaande positie in. Zijn collega-kunstschilders noemden hem de Larense Breitner, omdat zijn stijl van schilderen en zijn onderwerpk keuze met paarden overeenkwam met het werk van **George Hendrik Breitner** (1857-1923). Frans Langeveld schilderde naast zijn stadsgezichten ook landschappen en watergezichten. In dit kader mag Willem Knip niet onvermeld blijven. Zijn fraaie, rustige schilderijen, die hij ook in Amsterdam maakte, kom je nog op veel plaatsen in het Gooi tegen. Met name zijn havengezichten zijn van een bijzondere kwaliteit.

Hoewel Willem Knip veel buiten het Gooi schilder-

Afbeelding: *Amsterdams straattaferaal*, van de kunstschilder Frans Langeveld. Het schilderij is moeilijk te dateren, maar stamt waarschijnlijk uit de periode 1892 tot 1932. Het schilderen van krachtige paarden die langs de Amsterdamse grachten door de sneeuw ploegen was een geliefd onderwerp van Frans Langeveld.

Locatie: Dit schilderij is in het bezit van een privéverzamelaar.

Afbeelding: Winterlandschap op de Amstel in Amsterdam, van de kunst schilder W.A. Knip. Een fraai zicht op de dichtgevroren en besneeuwde rivier de Amstel in Amsterdam in de periode voor de 2de wereldoorlog. Treffend geschilderd is de sneeuwvlucht die boven de stad hangt.

Locatie: Het schilderij 'Winterlandschap op de Amstel' maakt deel uit van de collectie van de Gooise Galerie.

de rekent men hem toch tot de Larense School. Hetzelfde geldt voor de kunstschilder **W.G.F. Jansen** die het Gooise landschap zo mooi in grijsbruine tinten op het doek vertolkte. Hij schilderde ook veel buiten de grenzen van het Gooi. In zijn stadschilderingen blikte hij vaak met enige weemoed terug op zijn geboortestad Harlingen.

Afbeelding: De Zuiderhaven in Harlingen. W.G.F. Jansen schilderde dit kunstwerk in zijn geboortedorp. Fraai is de in perspectief geschilderde kade met mensen en de daarachter liggende driemaster en andere schepen. De afbeelding is gekaderd met de behuizing van woningen en werven, met daarboven een Hollandse lucht.

Locatie: Het schilderij de Zuiderhaven van Harlingen van W.G.F. Jansen maakt deel uit van de collectie van de Gooise Galerie.

Grafici in de Larense School

In een beschrijving van de Larense School mogen drie kunstenaars niet onvermeld blijven. Dit zijn **Otto van Tussenbroek** (1882-1957), **Toon de Jong (Antonie, Jacob de Jong, 1879-1978)** en **W.G.F. Oversteegen** (1895-1959).

Otto van Tussenbroek was niet alleen graficus, maar hij had ook veel plezier in het schilderen en het ontwerpen van mozaïeken, stofzuigers en radio's. Hij was een veelzijdig mens. Dit in tegenstelling tot **Toon de Jong (Antonie, Jacob de Jong, 1879-1978)** die zich liever specialiseerde en een meester werd in het etsen,

Afbeelding: Angerechtsweg, van de graficus en tekenaar W.G.F. Oversteegen. Het betreft een winterlandschap uit de periode 1940-1949. Het toont enkele boerderijen met hooibergen, gelegen langs de Angerechtsweg in Blaricum.

Locatie: De Angerechtsweg ligt in het oude dorp van Blaricum, tegenover het Singerweijtje en schuin tegenover de atelierboerderij de '7 Linden'. Bron: Beeldbank Blaricum (Historische Kring Blaricum).

graveren en lithograferen. Hij maakte fraaie etsen van de toenmalige boerendorpen Blaricum en Laren. In dit lijstje mag ook **W.G.F. Oversteegen** niet ontbreken. Hij maakte 82 tekeningen van de boerderijen in Blaricum die hij vervolgens als etsen op de markt bracht. Er waren maar weinig Blaricumse gezinnen die van hem geen ets met een winters

dorpsgezicht aan de muur hadden hangen. In het boek 'Vijftig winters over Blaricum', uitgegeven door de Historische Kring in Blaricum, kunt u kennismaken met een groot deel van zijn werk.

Het Singer Museum en andere kunstenaars in Laren en Blaricum

Uiteraard woonden en werkten er niet alleen volgers en navolgers van de Haagse School in Blaricum en Laren, maar tevens modernisten als **Piet Mondriaan** (1872-1944) die in 1916 en 1917 in een koloniehuisje aan de Eemnesserweg in Blaricum werkte. Dit houten koloniehuisje is nu eigendom van de Dooijewaard Stichting.

Afbeelding: Landweg in Blaricum, een schilderij van Anna Sluijter die zij in 1914 maakte. Het Blaricumse landschap, met de zandige heuvels, bossen en struiken, is geabstraheerd met een duidelijke omlijnning van gekleurde vlakken.

Locatie: Dit schilderij van Anna Sluijter werd in 2006 door veilinghuis Sotheby's in Amsterdam geveild. Sindsdien is het in particulier bezit.

In een ander koloniehuisje op hetzelfde terrein werkte de kunstschilder **Ferdinand Hart Nibbrig** (1866-1915), een huisje waar later **Anna Sluijter** (1866-1931) in ging wonen. Zij hadden hun geloof in de theosofie gemeen.

Het pointillistische werk van Ferdinand Hart Nibbrig kenmerkte zich door een lichte toon met heldere kleuren. Anna werkte in een meer abstracte stijl. Zij gebruikte in haar kunstwerken eveneens heldere kleuren, maar dan met diepere, warmere tinten.

Ook de Duitse kunstschilder **Max Liebermann** (1847-1935) werkte graag in Laren. Men noemde hem wel de zonnige impressionist. Hij werd later gevolgd door onder andere de Amerikaan **William Henry Singer** (1868-1943) en zijn vrouw Anna.

Afbeelding: Dubbelportret van Anna Singer en haar man de kunstschilder William Singer, uit 1920 van Richard E. Miller. Het schilderij is gemaakt in het huis De Wilde Zwanen, wat nu onderdeel uitmaakt van het Singer Museum in Laren (NH).

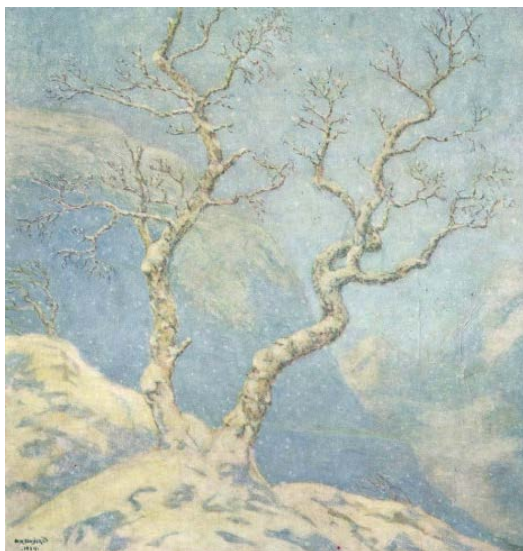
Locatie: Het dubbelportret van de familie Singer hangt in het Vestlandske Kunstindustrimuseum in de Noorse stad Bergen.

Afbeelding: *De kameraden*, een schilderij uit 1924 van de kunstschilder William Henry Singer. Het Singer Museum in Laren werd naar hem en zijn vrouw Anna Singer-Spencer Brugh vernoemd. Het schilderij werd vervaardigd in Noorwegen. William en Anna waren fervente kunstverzamelaars.

Locatie: Het schilderij 'De kameraden' is in het bezit van het Singer Museum in Laren (NH).

Hun woning 'De Wilde Zwanen' is nu in gebruik als het aantrekkelijke Singer Museum dat zeker een bezoek waard is als u van de kunstwerken van de Haagse en de Larense School houdt.

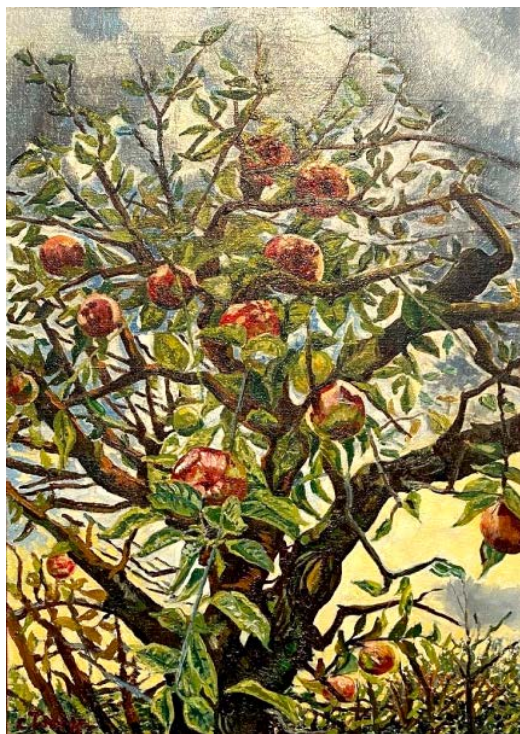
Afbeelding: *Kerkuitgang van de oude St. Janskerk te Laren*, geschilderd in de periode 1892-1893 door Gijs Bosch Reitz. Hij schilderde de boerenfamilies in een vereenvoudigde stijl en voorzien van een duidelijke omlijning van zijn figuren. De compositie is mede daardoor strak en wordt bepaald door de zich herhalende verticale lijnen van de rechtopstaande bomen die geen zijtakken hebben. Deze bomen staan ook nu nog op de brink van het Gooise dorp Laren.

Locatie: Dit schilderij van Gijs Bosch Reitz maakt deel uit van de collectie van het Singer Museum in Laren (NH).

U kunt sinds het voorjaar van dit jaar in het Singer Museum de Nardinck collectie bewonderen, een geschenk van Els Blokker-Verwer en Jaap Blokker (van de gelijknamige winkelketen), met veel Nederlandse modernisten. Het Singer Museum heeft veel kunstwerken van de schilders van de Larense School in haar collectie, maar richt zich in haar verzamelbeleid ook op het verwerven van kunstwerken uit het modernisme, zoals het pointillisme,

het expressionisme, het kubisme en geometrisch abstracte kunst. Al met al een veelzijdige collectie.

Opmerkelijk is het werk van de kunstschilder **Gijs Bosch Reitz** (1860-1938). Hij was geboren in een welvarende familie en hoefde niet van de opbrengsten van zijn schilderijen te leven. Zijn vader gaf hem jaarlijks voldoende geld om ruim van te leven. Het gevolg was dat slechts weinigen Gijs Bosch Reitz kenden (en kennen). Hij bracht zelden werken naar de kunsthandel. Toen hij een keer een schilderij naar de Parijse Salon bracht, het middelpunt van de kunstwereld in de 19de eeuw, werd het direct verkocht. Hij ontwikkelde een eigen, decoratieve schilderstijl.

Afbeelding: 'Takken met appels', uit 1952-1953, van Charley Toorop, een van de markantste Nederlandse schilders van de 20ste eeuw. Zij schilderde ook veel in en rondom Bergen en in boomgaarden in de Beemster, waaronder bijgaand schilderij. In haar werken vind je de invloeden van het kubisme, het impressionisme en het fauvisme.
Locatie: Dit schilderij 'Takken met appels' van Charley Toorop is sinds 2018 in het bezit van het Singer Museum in Laren (NH).

Andere kunstenaars die zich mede aan Laren en Blaricum verbonden, waren onder meer:

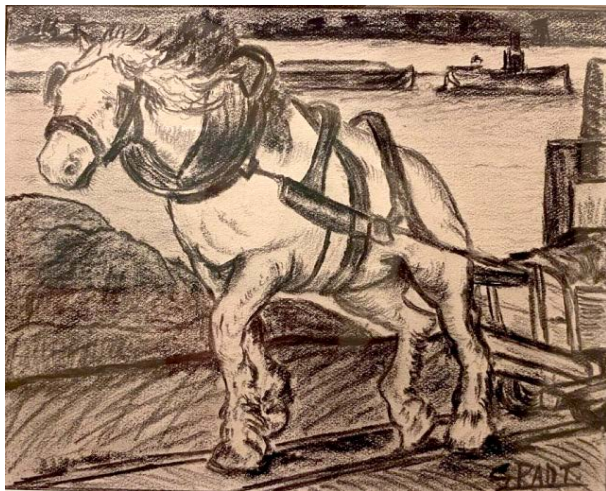
Bart van der Leek (1876-1958),
Jan Sluijters (1881-1957),
Leo Gestel (1881-1941),
Chris Beekman (1887-1964),
Jan Toorop (1858-1928),
Gustave De Smet (1877-1943),
Herman Kruyder (1881-1935),

Jacoba van Heemskerk (1876-1923) en **Charley Toorop** (1891-1955).

Ook veel van hun kunstwerken vindt u terug in de verzameling van het Singer Museum.

Larense en Blaricumse kunsthandel

Veel kunstwerken werden in Laren verkocht door Jan Hamdorff (1860-1931), in wiens kroeg en hotel veel kunstschilders van de Larense School en andere richtingen samenkwamen, en in de plaatselijke kunsthandels van de kunstverzamelaars Lion Schulman, Sal Slijper en Gerard Padt. Gerard Padt maakte ook opmerkelijke tekeningen.

Afbeelding: Het mijnpaard, van Gerard Padt, kunsthandaelaar te Laren (NH). De tekening van dit mijnpaard is één van de weinige afbeeldingen die van het werk van de mijnpaarden bewaard is gebleven. Zoals op de tekening te zien is, trokken de mijnpaarden de kolen op een wagentje en over een rails de mijn uit naar buiten. Daar werden ze in Limburg overgeladen op stoomscheepjes die het verder over de rivier de Maas transporteerden, zoals te zien is op de achtergrond van deze tekening. Er zijn bijna geen

kunstwerken in Nederland met dit onderwerp. Daarmee is het, op zich eenvoudig gecomponeerde werk, van kunsthistorische waarde.

Locatie: Deze tekening van een mijnpaard van Gerard Padt maakt deel uit van de collectie van de Gooise Galerie.

Over Ronnie Rokebrand, schrijver van dit 3-delige artikel.

Ronnie Rokebrand is geboren in oktober 1954 in Blaricum. Hij is getrouwd met Cora. Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren, Mats en Kajsa. Na zijn opleiding tot leraar Aardrijkskunde reisde hij met enige regelmaat over de wereld. Tijdens deze reizen schreef hij een groot aantal reishandboeken. In de jaren negentig van de vorige eeuw pionierde hij op het Internet en was hij direct betrokken bij de oprichting van Elmar Reizen, het eerste reisbureau op het Internet. In 2007 werd hij tevens directeur van de VakantieDiscounter. Ook tijdens zijn werkzaamheden voor Elmar Reizen en de VakantieDiscounter was hij in de gelegenheid om tal van landen in de wereld te bezoeken. Bovendien was hij lid van de directie van diverse vakantieparken en schreef hij de thriller Operatie Hanokmin. Op dit moment is Ronnie eigenaar van de Gooise Galerie, een online kunsthandel, en werkt hij aan een kunstboek.

HERMAN VAN DER HEIDEN Puinrecycling BV

HANDEL IN MENGGRANULATEN, GRIND, GROND EN ZAND.
RECYCLING VAN BEDRIJFSAFVAL, BOUW-EN SLOOPAFVAL,
GROENAFVAL EN A/B/C HOUT.

LOCATIE Randweg 4, 1272LZ Huizen
035 - 525 74 53 / 538 36 20

info@puinrecyclinghuizen.nl

WWW.PUINRECYCLINGHUIZEN.NL

BeeldBankBlaricum.nl

Het digitale fotoarchief van de Historische Kring Blaricum

Op www.beeldbankblaricum.nl kan iedereen kennis maken met historische afbeeldingen van Blaricumse dorpsgezichten, portretten en groepsfoto's, boerderijen, markante huizen, straatjes, oude ansichten, schoolfoto's, enz.

Ontdek op www.beeldbankblaricum.nl de mooiste beelden uit ons verleden.

ALS u dit niet kunt lezen
moet u bij de Valk-Hensbergen wezen!

VOOR
BRILLEN,
CONTACTLENZEN
EN OOGMETINGEN

De Valk Hensbergen Opticiens

Brink 16 • 1251 KW Laren NH • Tel: 035 - 538 27 38 • www.devalkhensbergen.nl

Café d'Ouwe Tak

Het café is de hele week geopend en er wordt
DAGELIJKS voor u gekookt van 17.00 tot 21.30 uur.

Café d'Ouwe Tak:
Het café waar je óók kunt eten!

Eemnesserweg B13, 1261 HD Blaricum, tel. 035-5314300, www.ouwetak.com

*‘Uw kruidenier
om de hoek’*

*Elke dag van de
week open:
maandag t/m
zaterdag van
08.00 - 21.00 uur,
iedere zondag van
12.00 - 18.00 uur*

Familie Ton • Huizerweg 8, 1261 AW Blaricum • Tel: 035-5386006

**40 JAAR
HISTORISCHE KRING
BLARICUM**

1982 - 2022